

Vinišća - rezultati rekognosciranja

Tonči BURIC, muzejski savjetnik
Muzej hrvatskih arheoloških spomenika
HR - 21000 Split, S. Gunjače b.b.

Vinišća su naselje na srednjodalmatinskoj obali zapadno od Trogira. Povremene kraće obilaskе tere-na Muzej hrvatskih arheoloških spomenika vršio je još 1990. i 1994. godine, a intenzivni višednevni obilasci obavljeni su tijekom 2001. godine u trajanju od 14 dana. Do sada je pregledan istočni i središnji dio Vinišća, a preostaje još zapadni dio do granice sa Sevidom.

Vinišća obuhvaćaju istočnu stranu prostora koji se u antici nazivao Hiličkim poluotokom, a koji se u srednjem vijeku veže uz naziv Bosiljina. Na prostoru današnjih Vinišća u srednjem vijeku su postojala dva sela: Vinišća, u dnu istoimene uvale, gdje je i danas središte mjesta, te Oriovica, selo smješteno oko većega krškog polja na unutrašnjoj visoravni poluotoka.

Do sada registrirani lokaliteti obuhvaćaju širok vremenski raspon od prapovijesti do novoga vijeka. Najstarija utvrđena nalazišta su iz brončanoga i početaka željeznoga doba: gradina Oriovišćak, te više kamenih gomila oko nje. Antička epoha predstavljena je s tri villae rusticae, nastale uz rubove tri veća krška polja: Orioviško - Gospa od zdravlja, Ilovičko - Rimine i Viniško - Japlina gomila. Ostaci arhitekture i pokretni nalazi (keramika, natpisi, skulptura) upućuju na početke u ranoj antici s kontinuitetom do kasne. Slično se može reći i za veći antički arhitektonski kompleks u uvali Stari Trogir. Antičkom vremenu pripadaju i ostaci kamenoloma na predjelu Jamurine, a vjerojatno i u Voluji, gdje "kava" postoji i u srednjem i novom vijeku. Srednji i rani novi vijek prezentiran je još s lokalitetom Gospa od zdravlja (romanička crkva i srednjovjekovno groblje na posjedu trogirskih benediktinaca), te većim brojem zaselaka s ostacima kuća i nalazima keramike: Seline i Punta Dvorine u dnu Viniške vale; Rimine i Juranovića dvori uz i oko spomenute villae rusticae, te Ljubiško selo, sjeverno od crkve Gospe od zdravlja.

Sustavno rekognosciranje sela Vinišća, smještenog na srednjodalmatinskoj obali zapadno od Trogira započeo sam povremenim kraćim obilascima još 1990. i 1994. godine, a intenzivni višednevni obilasci obavljeni su tijekom ožujka i svibnja, te ponovno u jesen 2001. godine. Ukupno je ekipa provela na terenu 14 dana. U raznim fazama rekognosciranja u ekipi su uz autora ovih redaka povremeno sudjelovali Ante Piteša, kustos Arheološkoga muzeja u Splitu, te diplomirani arheolozi Alenka Miše iz Trogira i Željko Stamatović iz Splita. U većini obilazaka priključio nam se i gosp. Ivica Pažanin, rodom iz Vinišća, zaslužni istraživač i danas najbolji poznavalac prošlosti svojega zavičaja. Do sada je pregledan veći dio Vinišća, i to istočni i središnji prostor, a preostaje još zapadni dio do granice sa Sevidom.

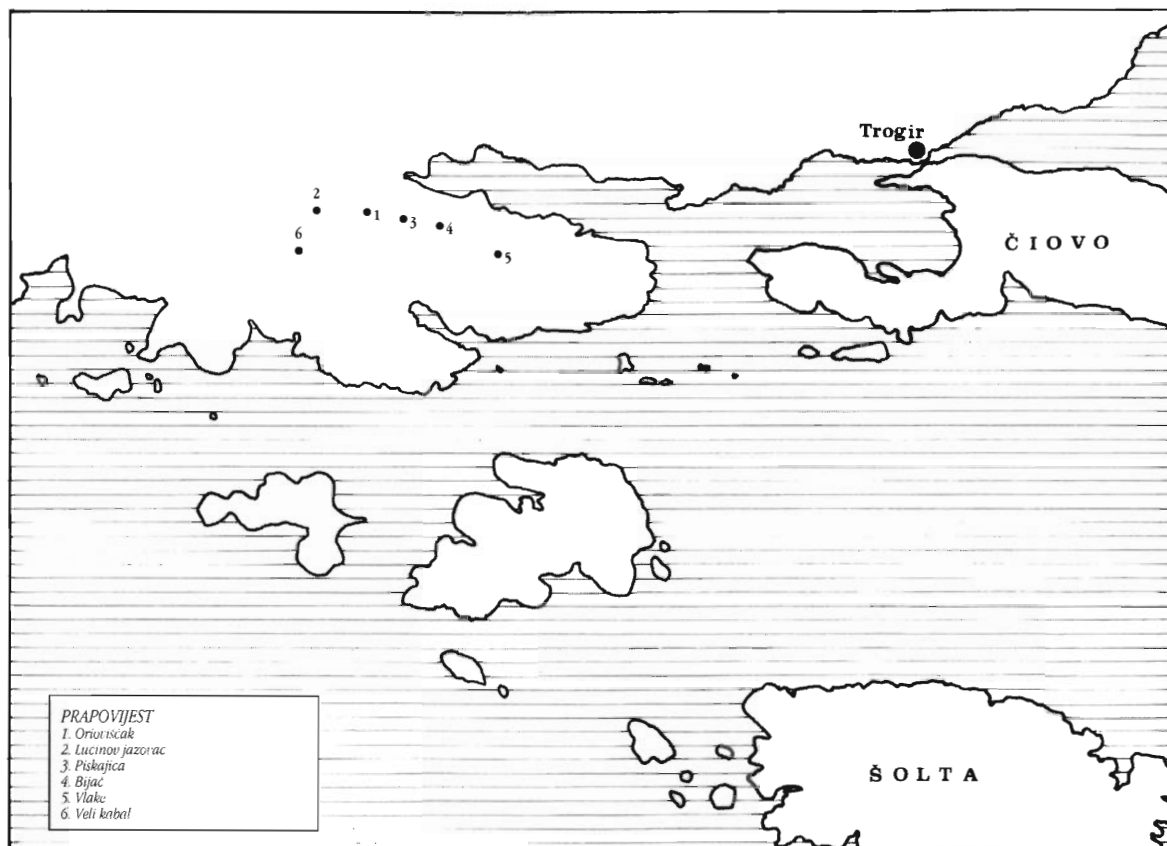
Vinišća obuhvaćaju istočni dio prostora koji se u antici nazivao Hilički poluotok, a u srednjem vijeku povezuju se uz naziv Bosiljina. Na prostoru današnjih Vinišća u srednjem vijeku su postojala dva sela i to: Vinišća, u dnu istoimene uvale, gdje je i danas središte mjesta, te Oriovica, selo smješteno oko većega krškog polja na unutrašnjoj visoravni poluotoka.

Sve nalaze i lokalitete koji su do sada bili poznati objavio je I. Pažanin u knjizi *Iz povijesti Vinišća i trogirskoga primorja*, Trogir, 2002. Mi smo još jednom pretražili sve nabrojene položaje, ali i registrirali niz novih. Svi oni zajedno obuhvaćaju široki vremenski raspon od prapovijesti do novoga vijeka. U ovom prikazu donosim one položaje i lokalitete koje smo registrirali i pregledali sakupljeni materijal. Konačnu arheološku topografiju Vinišća bit će moguće donijeti tek po završetku rekognosciranja. Lokalitete donosim po kronološkom slijedu od starijih ka mlađima.

Iako je teritorij Vinišća zaista prostran, broj prapovijesnih lokaliteta na njemu je vrlo malen. Razlog tome treba potražiti u prirodnim datostima prostora. To je suhi, kameniti teritorij s nekoliko većih i manjih polja, na kojemu nema niti jednoga izvora vode, pa se opskrba uglavnom oslanjala na lokve i bazene usječene u kamen. Takvi resursi vode namijenjeni su prvenstveno potrebama stočarstva, pa je tako sigurno bilo i u prapovijesti, iako oko postojećih lokava nema nalaza iz te epohe. Na cijelom teritoriju Vinišća postojalo je samo jedno gradinsko naselje: to je gradina na vrhu brda Oriovišćak (n. v. 213 m). Gradina je na istaknutoj antiklini koja se pruža sjevernim rubom teritorija Vinišća, tako da se s nje može uspostaviti vizualna kontrola nad cijelim Vinišćima, širim prostorom Rogoznice i Marine (uz današnju trasu Jadranske magistrale), sve do Trogira, te nad trogirskim akvatorijem i otocima Ploča, Drvenik, Šolta, Čiovo, s pripadajućim manjim otočićima i školjima. Budući da smo rekognosciranjem trogirskoga otočja utvrdili da jedina gradina na njima, Gračina - Sv. Nikola na Drveniku, nema željeznodobnog sloja, moguće je pretpostaviti da je teritorij te manje brončanodobne zajednice, po njenom gašenju početkom željeznoga doba potpao pod nadležnost zajednice s gradine na Oriovici, ili pak onoj u Trogiru, a koje su bile sastavni dio ilirskoga plemena Bulina. Izduženi elipsasti i zaravnjeni prostor (po dužoj osi preko 150 m) obrubljen je širokim pojasom suhozidnih bedema, čije su sipine još i danas prilično dobro vidljive. Uokolo njih i unutar bedema nađena je veća količina keramike raznih tipova većih i manjih posuda. Po tipološkim i tehnološkim osobitostima pripada željeznome dobu (determinaciju je izvršio prof. dr. Slobodan Čače s Filozofskog fakulteta u Zadru.

Osim navedene gradine prapovijesnom razdoblju najvjerojatnije pripada i više kamenih tumula raspoređenih uokolo same gradine. Nekoliko manjih u nizu pruža se po antiklini zapadno od

Prapovijest

Oriovišćaka (položaj Lučinov Jazovac), a četiri veće su razbacane po vrhovima i na platou južno i istočno od gradine. To su gomila na istaknutom vrhu Piskaljica (n. v. 210 m) istočno od gradine (promjer oko 30 m), a na hrbatu iste antiklinale, zatim gomila kružna oblika na manjem vrhu Bijač, između gradine i Piskaljice (promjer oko 10 m), na nižoj izohipsi, te nešto manja gomila (promjer oko 4 x 6 m) na položaju Vlaka (iznad Jurovih Veterača), zapadno od vrha Malo, koji je također dio glavne antiklinale. Gomila na Vlakama, najistočnija od svih gomila u odnosu na gradinu Oriovišćak, danas je većim dijelom preslojena poljskim putom i suhozidnim recentnim ogradama po sjevernoj strani. Od smjera pru-

*Prapovijesna gradina Oriovišćak
u Vinišćama*

žanja gomila po osi istok-zapad, po glavnoj antiklinali na poluo- toku, odstupa samo manja gomila (promjer 3-4 m) na istaknutom vrhu Veli Kabal, južno od gradine Oriovišćak. Taj vrh je dio uzvišenja koje sa zapada omeđuje Oriovičko polje i dijeli ga od Ilovičkoga na zapadu. Struktura svih tih gomila je ista. Sastoje se od većega amornog kamenja i sitnijega sipa, te se dosta dobro mogu razlikovati od agrarnih gomila nastalih krčenjem tla i obra- dom poljoprivrednih površina.

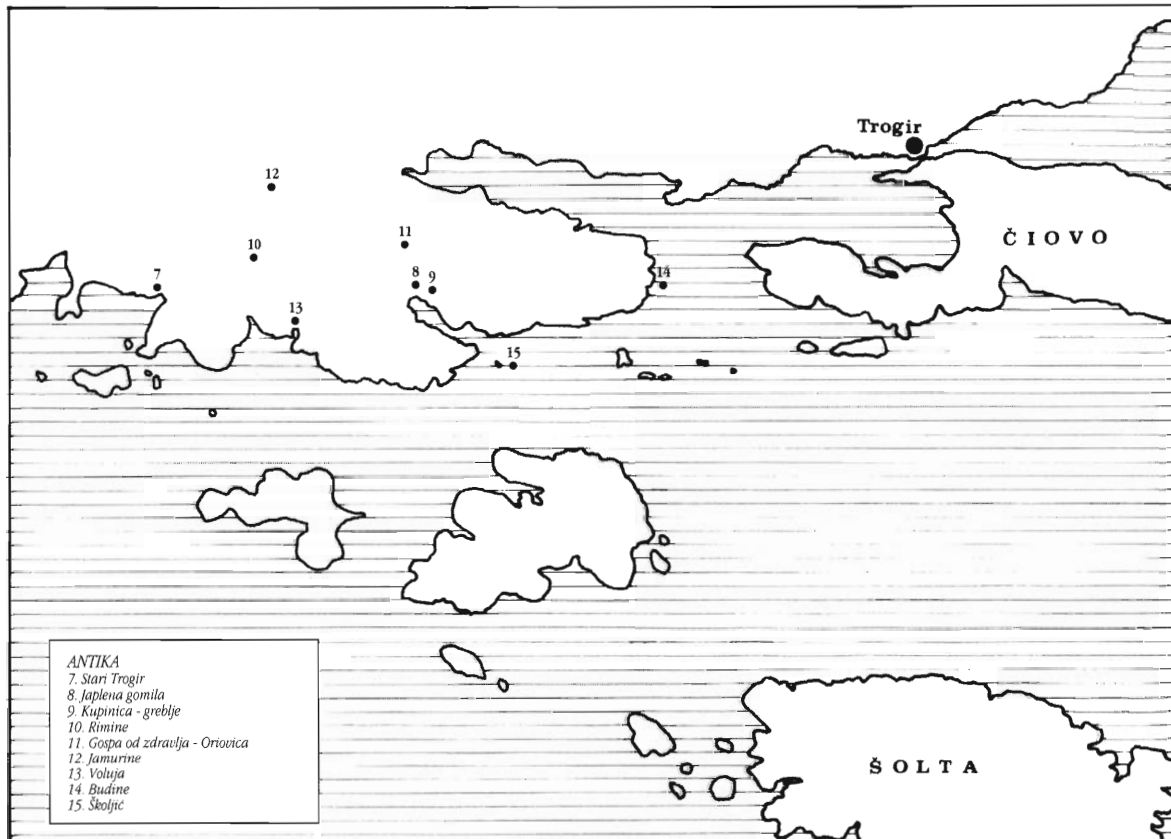
To su svi do sada registrirani prapovijesni nalazi.

Antički lokaliteti na prostoru Vinišća, prema dosadašnjim re- zultatima i podacima sakupljenim našim rekognosciranjima, mogu se svrstati u dvije osnovne kategorije: *villae rusticae* i kamenolo- mi, dok za rimskodobne nekropole postoje tek početne naznake.

Budući da je cijeli istočni dio poluotoka između Marinske i Vi- niške uvale izrazito krško područje, bez većih površina plodne ze- mlje, na njemu nismo registrirali tragove antičkog agrarnog tipa *vi- lla rustica*. Ulomci antičke keramike, uglavnom krhotine amfora, sakupljeni u uvali Jelinak na krajnjem istočnom rtu poluotoka, ukazuju na mogućnost postojanja manjega pristaništa u antici, pri dnu uske i duge plodne doline, gdje je mogao biti obradivi teren u rimskom razdoblju.

Zapadni, širi dio teritorija Vinišća sastoji se od više krških po- lja, okruženih manjim ili većim brežuljcima. Prema rezultatima

Antika

naših rekognosciranja može se već sada kazati da u pravilu u svakome od tih polja postoje ostaci *villae rusticae*. Jedna je uz moršku obalu, a dvije na rubovima polja središnje visoravni što se pruža od Sevida k istoku. Ta je, pak, omeđena sa sjevera glavnom antiklinalom iznad Marine i Marinske uvale.

Najreprezentativniji antički lokalitet nalazi se uz morsku obalu u velikoj uvali Stari Trogir, na jugozapadnom dijelu Vinišća, uz granicu sa Sevidom. Tu je još u ranorimskom razdoblju sagrađen sklop od više objekata, među kojima su bile i terme, čiji su zidovi i veći broj prostorija još i danas dobro vidljivi uz samu obalu. Zbog konstantnog poniranja istočne obale Jadrana, dio tih objekata dospio je pod more i danas je većim dijelom razoren. Taj lokalitet se ranije identificirao s postajom *Ad Praetorium*, zabilježenoj na antičkim itinererima (L. Jelić 1918, 1997), a prema novijim istraživanjima veže se uz postaju *Loranum*, zabilježenu na *Tabula Peutingeriana* (M. Katić, 1995; Ž. Miletić, 1993). Posebice valja istaknuti da se na terenu mogu dosta dobro razlučiti dvije osnovne graditeljske faze. Jedna ranorimska (1.-2. stoljeće), s nizom prostorija položenih u dva niza uz obalu. Zidovi te faze zidani su veoma kvalitetno i od pravilnih klesanaca, a širina im iznosi 45 cm. Druga je kasnoantička faza, kada je - sudeći prema sačuvanim ostacima - cijeli kompleks dijelom reduciran, a novi zidovi sasvim poništavaju starije. Položeni su na njih poprečno, približno pod kutom od 45°, znatno su lošije kvalitete, a širina im varira od 60 do 70 cm. Stoga im je i stanje očuvanosti minimalno u odnosu na stariju fazu, pa možda i to pojačava dojam o smanjenju cijeloga sklopa. Zbog djelovanja mora i sve bržeg širenja zona s vikendicama i eventualnih turističkih sadržaja, bilo bi nužno taj lokalitet zaštititi i poduzeti barem preliminarna istraživanja.

Jedna *villa rustica* bila je u dnu Viniške uvale sa sjeverne strane, a na jugozapadnom rubu Viniškog polja, na položaju "Japlina gomila". Ostaci su joj minimalno sačuvani, jer je na tom položaju nakon II svjetskog rata podignut zadružni dom, oko kojega se još mogu vidjeti temeljni ostaci rimskih zidova i gusterne, te naći po koji sitni ulomak antičke keramike. Tu su 1950. godine nađeni zidovi od opeke i kamena debljine oko 90 cm, ulomci keramike, te urna s dječjim kostima. U neposrednoj blizini ovoga položaja je i lokalitet Kupinica - Greblje, s kojega potječe slučajni nalaz novca Maksimijana Herkula, Dioklecijanovog suvladara iz 3. stoljeća. Možda se tu radi o manjoj nekropoli rimske *villae* na što upućuje i toponim Greblje.

Na prisojnoj strani brijega Mali Kabal, na jugoistočnom rubu Ilovičkog polja, nalazi se položaj Rimine (iskvareni oblik od Mirine), čija etimologija nedvojbeno ukazuje na građevinske ostatke starih zidova. To potvrđuju i nalazi na terenu. Cijeli areal je isparceliran visokim tankim prizidama i uskim pojasa obradive zemlje, nekada pod kulturom vinove loze, koji se pružaju između

širokih pojaseva kamenja, usitnjenoga i ubačenog u pregrade. Ostaci zidova po kojima je lokalitet i dobio ime pružaju se na površini od oko 250-300 m dužine i 50-100 m širine. Zidovi su zidani sa žbukom, a pružaju se u sklopu recentnih suhozidnih ograda i krčevinskih gomila. Na jednom traktu takvoga zida u temelj su uzidani veći ulomci tegula zbog nivelacije prvoga reda kamenja. Po cijeloj površini vidljive su veće količine ulomaka antičke keramike: uglavnom dijelovi pitosa (nađeno je više komada masivnih rubova), nešto ulomaka amfora, te veća količina ulomaka tegula i imbreksa. Boja tegula varira od žute do crvene i svijetlocrvene boje. Pitosi su tamnosmeđe i crvenkaste boje, a u strukturi su im uočljiva veća zrnca kamenja. Ima i nešto ulomaka manjih zdjelica, vrčeva i sl. Nađeni su i ulomci žrvnjeva i zgure. Po svemu sudeći radi se o većem kompleksu rimskodobne *villae rusticae*. Prema površinskim nalazima može se pretpostaviti duži kontinuitet života, sve do kasne antike.

Treća *villa* nalazila se na položaju današnjega groblja oko crkve Gospe od zdravlja, na istočnom rubu Oriovičkog polja. Njeni ostaci su većim dijelom uništeni izgradnjom suvremenih grobnica no, još i danas je dobro sačuvan ranorimski zid, širok 45 cm, a dug oko 10 m, mjestimice visok do 2 m; pruža se pravcem istok - zapad uz sjeverni rub groblja. Na taj zid je s istočne strane nadogradana omanja zgrada mrtvačnice, koja je prigodom konačnog uređenja crkve i okoliša porušena. Uokolo groblja, po krčevinskim

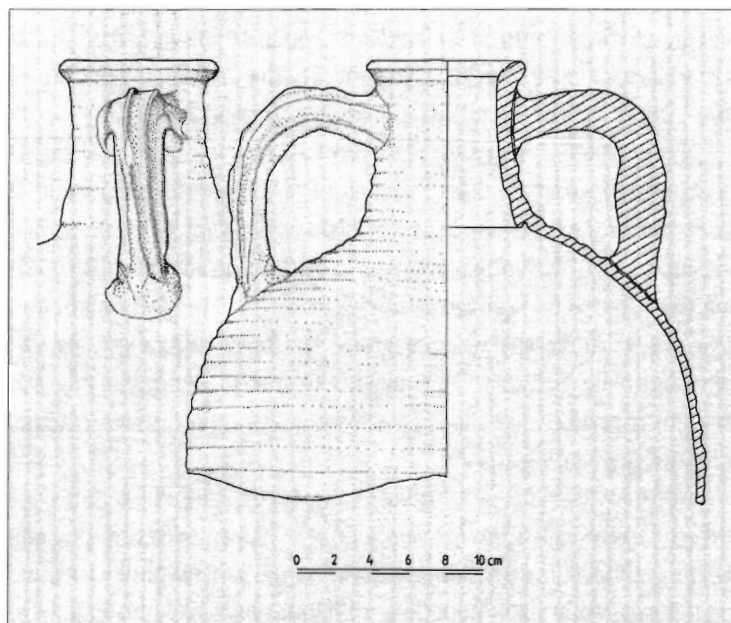
Lokva Dobrica u Oriovičkom polju u Vinišćama; oko nje su nađeni ulomci rimskodobne keramike

gomilama oko manjih obradivih površina u krškom terenu Oriovičkoga polja ima dosta ulomaka tegula, pitosa i amfora grube fakture. Prigodom iskopa raka za suvremene grobnice mještani su našli i dva kasnoantička novčića iz 4. stoljeća, Valentinijanov i Licinijev. U ogradnom zidu groblja uzidan je veći ulomak stele s prikazom ascije, a jedan nadgrobni natpis završio je kao spolia u oltar sv. Marka, sagrađen uz pročelni zid crkve. Više ulomaka provincijalne antičke skulpture nađeno je i u iskopima za nove grobnice. Svi ti nalazi i ostaci potvrđuju da se tu, kao i u prethodnim slučajevima radi o ruralnome sklopu s kontinuitetom do kasne antike. Kasnoantičku fazu potvrđuju i nalazi keramike i novčića u sondi iza apside Gospe od zdravlja (usp. izvještaj o iskopavanjima).

Sačuvani graditeljski ostaci rimskodobnih agrarnih sklopova u Vinišćima i oni u starom Trogiru potvrđuju da su nastali još početkom antičkoga razdoblja (1.-2. stoljeće) i da traju sve do kasne antike (5.-6. stoljeće). Starija faza iz razdoblja principata prepoznatljiva je po dobro sačuvanim ostacima zidova, zidanih od kvalitetnih izduženih klesanaca, čija širina iznosi dvije i pol rimske stope (45 cm). Kasnoantički zidovi su vidno lošije kvalitete, neujednačenih klesanaca, lošije čvrstoće vezivnoga maltera i znatno veće širine (60-70, ponegdje i 90 cm). Time se i na širem salonitanskom prostoru potvrđuju građevinski moduli kakvi su već odavno utvrđeni u antičkoj Liburniji, posebice u Zadru (*Iader*), Ninu (*Aenona*) i drugim južnoliburnskim centrima.

Osim opisanih vila u kojima su se uzgajale tradicionalne mediteranske kulture loze i masline, rimskodobna privreda viniškoga kraja oslanjala se i na bogata ležišta kvalitetnoga kamena. Za sada su registrirana dva veća kamenoloma od kojih je jedan sigurno iz rimskih vremena, a od nekoliko manjih jedan dio je po svoj pri-

Gornji dio ranobizantske amfore;
slučajni nalaz na ulazu u Vinišku valu

lici također iz antike. Antički kamenolom bio je na položaju Jamurine, južno od gradine na Oriovišćaku. Još su i danas dobro vidljivi veliki usjeci po kojima je lokalitet i dobio ime. Uokolo tih kava registrirano je više antičkih nalaza. Drugi veliki kamenolom je iznad uvale Voluja, na južnoj obali Vinišća, za koju se sigurno zna da je bila u funkciji u kasnom srednjem vijeku, ali je moguće da je tu vađen kamen i u antici.

I u užem akvatoriju Vinišća nađeni su slučajni nalazi antičke keramike i to ulomci amfora. Za sada su poznata dva takva položaja. Jedan u uvali Budine, nedaleko punte Jelinak, gdje su nađeni dijelovi ranorimskih amfora, a drugi kod malenog grebena Školjic, na ulazu u Vinišku valu, gdje je nađen gornji dio kasnoantičke nabrebene amfore. Oni su bili na trasi pomorskoga puta kojim se od ušća Krke stizalo u Trogir i Salonu, a na kojoj je i uvala Stari Trogir.

Ova dva razdoblja donosim zajedno jer se lokaliteti koji im pripadaju u pravilu nalaze na istim položajima i tvore organsku cjelinu u neprekinutom kontinuitetu. Tim više što se uglavnom radi o naseobinskim položajima. Prostor današnjih Vinišća u srednjem vijeku su tvorila dva odvojena naselja. Jedno su Vinišća, locirana bliže obali, oko Viniškoga polja, uz Vinišku uvalu i manji poluotok koji s juga zatvara istu, a drugo Oriovica, smještena oko Oriovičkoga polja na visoravni iznad Viniške uvale. Uz topičku razliku postojala je i vlasnička. Vinišća su bila posjed trogirskoga biskupa, a Oriovica benediktinske opatije Sv. Ivana u Trogiru. Kako su s vremenom oba sela objedinjena pod nazivom Vinišća, stariji posjedovni odnosi sačuvani su u lokalnoj toponimiji pod nazivima Opatija i Biskupija.

Na prostoru Oriovice za sada sam obradio nalaze sakupljene na lokalitetu Ljubiško selo. To je naseobinski lokalitet smješten na sjeveroistočnom rubu polja, nedaleko poznate lokve Ljubica, odakle se naselje opskrbljivalo s vodom. Točnije, nalazi se između lokve i crkve Gospe od zdravlja, koja je južno od zaseoka.

To je položaj napuštenoga zaseoka Oriovice, gdje su i danas dosta dobro sačuvani ostaci većega broja prizemnih jednočelijskih kuća, a vjerojatno i gospodarskih objekata; zidani su od krupnijih klesanaca bez vezivnoga maltera. U kućama i oko njih u prizidama našli smo veće količine novovjekovne glazirane keramike, ulomke pitosa, te brojne ulomke grube keramike, uglavnom lonaca, ukrašene valovnicama. Oblicima i fakturom ta keramika odgovara onoj iz razvijenoga i kasnog srednjeg vijeka, a dijelom pripada i ranom novom vijeku.

Srednjovjekovna faza utvrđena je i na groblju u Oriovici. Crkva Gospe od zdravlja sagrađena je na opatijskom posjedu 1272. godine u romaničkom stilu, a do nje je podignuta i zgrada na kat koju su koristili benediktinci. Do ta dva objekta bilo je i žu-

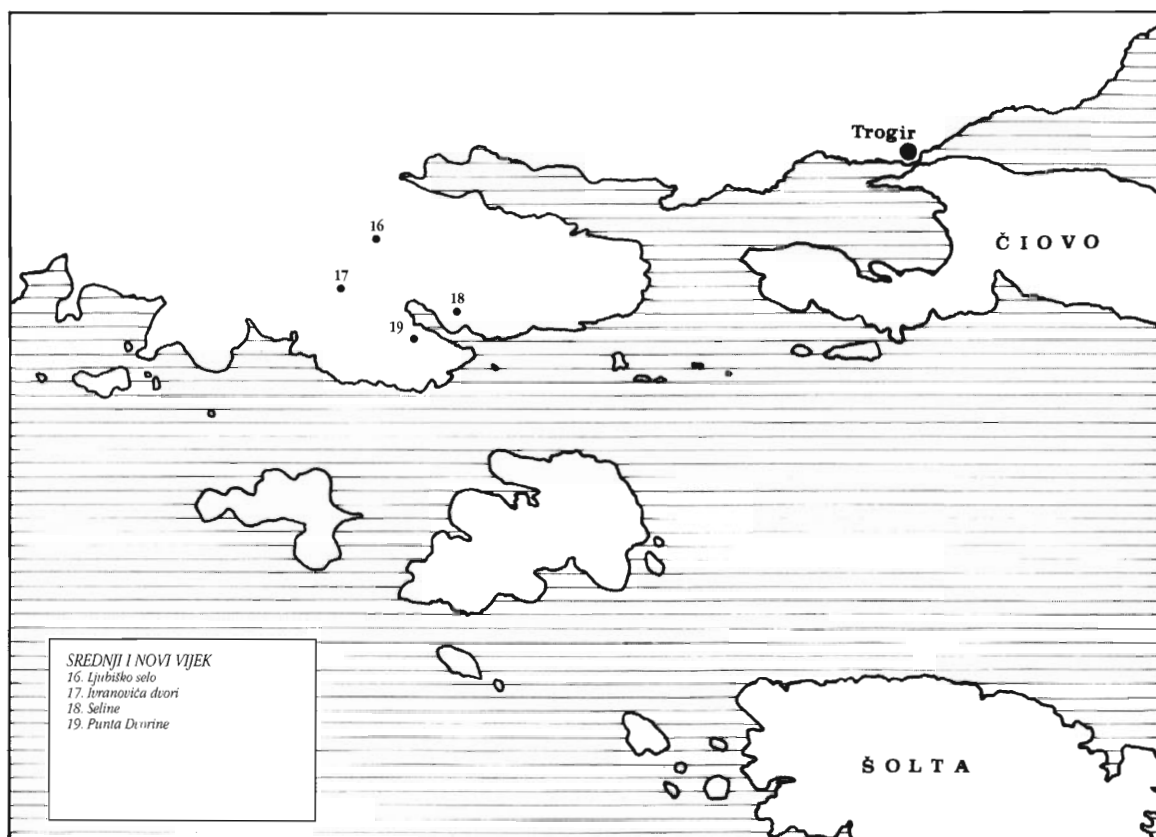
Srednji i novi vijek

psko groblje, koje tek treba istražiti (više o tom lokalitetu u srednjem vijeku vidi u izvješću o istraživanjima). Uokolo polja ima još nekoliko manjih zaselaka, a materijal s tih lokaliteta nalazi se u obradi. Okvirno se može kazati da pripada razdoblju kasnoga srednjega i ranoga novog vijeka.

I uz ruševine *villae rusticae* na Riminama sačuvani su na više mjesta ostaci novovjekovnih kuća zidanih usuho, s veoma širokim zidovima. Kuće su jednočeljni prizemni objekti. Skupine tih kuća mali su zaseoci koji imaju nazive po prezimenima rodova koji su u njima živjeli. U jednoj od tih kuća našli smo nekoliko ulomaka novovjekovne i kasnosrednjovjekovne glazirane keramike.

Južno od Rimina, prema moru, a ispod proširene trase stare ceste koja vodi na zapad, je položaj Juranovića dvori/kuće u širem predjelu Grmilove laze, koji je smješten iznad uvale Voluja. Tu smo registrirali zaselak od oko 20-ak kuća, koje tehnikom gradnje i stupnjem očuvanosti odgovaraju onima u Ljubiškom selu. Po zidovima kuća i oko njih nađen je veći broj ulomaka grube i glazirane keramike (raznih vrsta), koja se može datirati na konac srednjega i u rani novi vijek. Zaselak inklinira llovičkom polju, a vjerojatno je bio dio srednjovjekovne Oriovice.

Osim crkve s grobljem, posjeda benediktinaca i opisanih zaselaka, razdoblju srednjega i ranoga novog vijeka pripada i kame-nolom u Voluji, za koji postoje povijesni podaci da je korišten u 15. stoljeću za gradnju renesansne kapele bl. Ivana Orsinija u Tro-

giru. Ugovor su sklopili Andrija Aleši i Nikola Firentinac s predstavnicima trogirске stolnice (I. Pažanin, 2002.). Kava u Voluji korištena je i kasnije, sve do 19. stoljeća. U nasipima otpadnoga materijala još ima dosta odbačenih ulomaka s tragovima klesarske obrade.

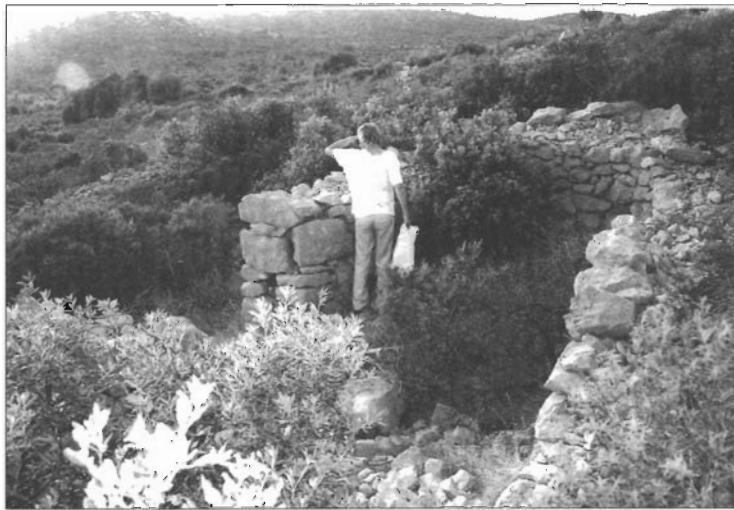
Na užem prostoru srednjovjekovnih Vinišća za sada su sigurno utvrđena dva veća naseobinska položaja, koja se po ostacima nastambi i pokretnim nalazima keramike mogu datirati u kasni srednji i rani novi vijek. Nekoliko manjih naseobinskih položaja ubicirano je podalje od ova dva glavna zaseoka. Obrada im tek predstoji, pa ih u ovom popisu izostavljam.

Srednjovjekovna Vinišća uobičajeni su tip sela na istočnojadranskoj obali difuznoga tipa, čiji su zaseoci smješteni uokolo obradivih površina i prilagođeni prirodnoj konfiguraciji terena. Jedan zaselak lociran je uz sjevernu obalu Viniške vale, uz rub Viniškoga polja s jugoistočne strane, istočno od središta današnjega naselja. To je predio s karakterističnim toponimom Seline, smješten ispod brda Dramač. Tu se između novopodignutih kuća i vikendica još mogu uočiti ostaci kuća od masivnih usuhograđenih zidova, oko kojih se nalaze ulomci novovjekovne glazirane i grube keramike. Uži predio Selina, gdje također ima istovrstnih ostataka, naziva se Jurova Selina. I mikrotoponim Kućica, na Punt Dramača, ukazuje na vjerojatne ostatke objekata koji su pripadali zaseoku u Selinama. Iz svega se može pretpostaviti da je na navedenim položajima bilo naselje koje se može definirati kao jedan od zaselaka (selišta) sela Vinišća, koje se javlja u dokumentima 15. stoljeća. Prema nalazima keramike i opisima ostataka kuća moguće je približno datirati taj zaselak u 15.-16. stoljeće, ali je on vjerojatno i stariji, što se bez sondiranja i istraživanja ne može dokazati. Suvremena izgradnja znatno je devastirala skromne srednjovjekovne nastambe na tom položaju, tako da eventualna iskopavanja tu više ne bi ni pružila osobita rezultata.

U arheološkom smislu znatno je zanimljiviji lokalitet Punta Dvorine, uza samu obalu s južne strane Viniške vale, na širem predjelu Pecilovo, istočno od stare župne kuće. Tu se na površini od oko jednoga hektara nalaze ostaci od 50-ak, a možda i više, jednočelijskih prizemnih kuća manjih dimenzija. Zidane su u suhozidu, veoma širokim zidovima, čije su vanjske strane slagane od krupnijih blokova vapnenca, a međuprostor ispunjen sitnijim lomljenim kamenjem i šljunkom. Te su nastambe već dobrim dijelom porušene (zidovi su sačuvani do visine od oko 1 m u prosjeku) i gotovo se i ne razlikuju od okolnih suhozidnih ograda ("prizide") koje omeđuju agrarne površine. Danas je cijeli teren zapušten i obrastao u makiju.

Po zidovima spomenutih kuća i oko njih nađeno je više ulomaka grube keramike, jedna ručka vrča ili manje amfore, nekoliko ulomaka većih žara različitih faktura, te nekoliko ulomaka gla-

Ostaci kasnosrednjovjekovne kuće u jednom od zaselaka na zapadnim padinama brda Kabal u Vinišćama

zirane keramike, posebice gotičkih plavo-bijelih vrčeva, te ulomci *sgraffito* keramike. Tipologija i stil ulomaka upućuje na vrijeme od 15.-17. stoljeća, a možda i na 14. stoljeće. Kasnijih nalaza nema pa je, po svemu sudeći, naselje postradalo tijekom Kandijskoga rata u 17. stoljeću. Je li ono postojalo i prije, možda bi pokazala sustavnija istraživanja.

Vinišća - Recognition Results

Vinišća is a settlement at the Middle Dalmatic coast, west of Trogir. The Croatian Archaeological Monuments Museum performed brief visits to the area as early as in 1990 and 1994, more intensive, fourteen day, visits being made in 2001. So far, there has been inspected the eastern and the central part of Vinišća, the western part to Sevid still waiting for researches.

Vinišća include the eastern part of this area, called the Hilic Peninsula in the classical period, and related to the name of Bosiljina in the middle ages. In the area of the present Vinišća, there were two villages in the middle ages: Vinišća, in the centre of the Vinipša Bay, where the centre of the present village is, and Oriovica, a village situated around a larger karst field on the central plateau of the peninsula.

The localities registered so far encompass a large span of time, from the prehistoric époque to the new age. The oldest sites are from the bronze age and the beginning of the iron age: the hillfort Oriovišćak and several stone tumuli around it. The classical period is represented by three villae rusticae built by edges of the three larger karst fields: the Oriovica Field - Our Lady of Health, the Ilovik Field - Rimnine, and the Vinišća Field - the Japlenu tumulus. The architectural remains and movable finds (ceramics, inscriptions, sculpture) appear to have originated from the early to the late classical period. The larger classical complex in the Stari Trogir Bay appears similar. To the classical period also belong remains of the Jamurine quarry, probably the Voluja quarry as well, where quarries existed till as long as the middle and the new

ages. The middle and the early new ages are also represented by the site of Our Lady of Health (Romanesque church and medieval graveyard at the lands owned by the Benedictines of Trogir) and larger number of hamlets with remains of houses and ceramics: Seline and Punta Dvorine in the Vinišća Bay; Rimine and Juranovića dvori by and around the above mentioned villae rusticae, and Ljubiško selo to north of the church of Our Lady of Health.

Literatura:

- I. PAŽANIN, *Iz povijesti Vinišća i trogirskoga primorja*, Trogir, 2002.
- L. JELIĆ, Die Halbinsel Bosoljina, *Jahrbuch für Altertumskunde VII*, Wien, 1918.
- L. JELIĆ, Poluotok Bosoljina, u: *Povid, zbornik radova o primoštenskom i rogozničkom kraju*, Primošten i Šibenik, 1997.
- M. KATIĆ, Utvrda Drid, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 34*, Split, 1994.
- M. KATIĆ, Ubikacija putne postaje *Loranum* i trasa rimske ceste *Tragurio - Lorano - Ad Pretorium, Diadora 16-17*, Zadar, 1995.
- Ž. MILETIĆ, Rimska cestovna mreža između Arauzone i Tragurija, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru 31 (18)*, Zadar, 1993.